

**RESTAURAREA UNUI VAS BITRONCONIC CU PROEMINENȚE,
SITUL ARHEOLOGIC TĂRTĂRIA – PODU TĂRTĂRIEI VEST,
JUDEȚUL ALBA**

**RESTORATION A BITRONCONIC VAS PROJECTIONS,
ARCHAEOLOGICAL SITE TĂRTĂRIA – PODU TĂRTĂRIEI
WEST, ALBA COUNTY**

Gabriela Dragomir*

Abstract

The ceramic patrimony of the National History Museum of Romania is very varied and rich, covering different epochs and cultures. However, until five years ago, ceramic objects belonging to the middle period of the first Iron Age were not found in large numbers in the collections of the museum. The importance of restoration of such a vessel, but especially the uniqueness given by the archaeological context of its deposition and conservation status, becomes a major priority for its preservation and preservation under appropriate conditions. The vessel presented is one of the many vessels discovered on the Tărtăria - Podu Tărtăriei West, Alba County archaeological site, which required restoration interventions. The wet and mechanical cleaning, the bonding, the consolidation and the chromatic integration are specific ceramic restoration operations, the operations applied also to the protruding bitronconic vessel, the Tărtăria - Podu Tărtăriei West, the Alba County archaeological site.

Keywords: restoration, ceramic, vessel, cleaning, adhesive.

Vasul prezentat mai jos a fost descoperit cu ocazia săpăturilor arheologice preventive desfășurate, în vara anului 2012, pe traseul autostrăzii Orăștie-Sibiu, lot 1 în cuprinsul sitului Tărtăria – Podu Tărtăriei vest, județul Alba, datat în perioada primei epoci a fierului/ Hallstatt mijlociu (HaB3-C), perioada culturii Basarabi, a doua jumătate a secolului IX – sec. VIII/VII a. Chr¹. Acesta a fost descoperit spart

* Expert restaurator ceramic, Muzeul Național de Istorie a României.

¹ *Prima semnalare a sitului - Cronica Cercetărilor Arheologice din Romania. Campania 2012/* Corina Borș, Luciana Irimuș, V. Rumeș, S. Dobrotă, C. Rîșcuța, Tărtăria – Podu Tărtăriei vest/ Valea Rea (Autostrada A1, lot 1, sit 7 – km 14+100–14+540) – Raport de cercetare arheologică preventivă, în vol. *Cronica Cercetărilor Arheologice din România – campania 2012*, Editura INP, București, 2013, nr. 138, p. 232–234. *Primul raport preliminar de cercetare a sitului - articolul din Cercetări Arheologice 20, 2014/* Corina Borș, Luciana Irimuș, V. Rumeș, S. Dobrotă, C. Rîșcuța, Un nou sit de tip Basarabi.

pe loc, în inventarul Cx 116 (depunere votivă/ depozit de obiecte de bronz și fier). Vasul reprezintă un unicat la nivelul teritoriului actual al României prin contextul arheologic al depunerii sale și prin starea de conservare. Vasul conținea cel mai mare depozit de piese din bronz și fier din perioada Hallstatt-ului mijlociu (orizontul de depuneri Bălvănești – Vinț, aprox. sec. VIII a. Chr.), fiind pentru prima dată când o asemenea descoperire a fost realizată de arheologi și nu a survenit întâmplător. În general, sunt foarte rare cazurile în care depozitele de bronzuri au fost descoperite în recipientele în care au fost depuse în timpuri străvechi.

Vasul face parte din patrimoniul Muzeului Național de Istorie a României, având numărul de inventar provizoriu: TPTv 8684. Piesa în discuție este un vas bitronconic cu proeminențe având corpul bombat, puțin asimetric în raport cu axul central, gâtul relativ înalt, diametrul maxim marcat de un ușor prag. Pe diametrul maxim se află 3 proeminențe, parțial corodate (posibil ca inițial să fi avut o formă conică, fiind îndreptate în sus). Axul este ușor deformat datorită depunerii sale într-un mediu mlăștinos și a greutății apreciabile a pieselor de bronz și fier din interiorul său. Vasul are următoarele dimensiuni: H: 40 cm, D max: 40 cm, D gură: 28 cm.

Vasul a fost prelevat în mare măsură cu prilejul săpăturilor arheologice preventive, în paralel cu prelevarea depozitului de obiect de bronz și fier de către arheologi². Partea inferioară împreună cu restul depunerii de obiecte din metal a fost prelevată fără separare, aceasta fiind realizată în laboratorul de restaurare a muzeului. De asemenea, vasul a fost completat cu mici fragmente prelevate odată cu solul din interiorul vasului.

Vasul se prezenta în stare fragmentară, având circa 135 fragmente, sparte din vechime. După cum se observă în imaginea de mai jos, fragmentele aveau dimensiuni diverse, majoritatea fiind suficient de mici pentru a ridica probleme de triere și de îmbinare. Pentru a limita aceste inconveniente, curățării fragmentelor i-a fost dedicată o atenție deosebită.

Raport arheologic preliminar asupra cercetărilor arheologice preventive la Tărtăria–Podu Tărtăriei vest (campania 2012), în *Cercetări Arheologice*, 20, 2013 (2014), p. 9-102.

² Informație oferită cu amabilitate de Dr. Corina Borș, cercetător științific în cadrul Secției de Arheologie Pre și Protoistorică, Clasică, Medievală și Preventivă a Muzeului Național de Istorie a României, căreia îi mulțumesc și pe această cale.

Fig.1: Vas bitronconic cu proeminențe (MNIR, nr. inv. pr. TPTv 8684)
înainte de restaurare

Pentru început a fost îndepărtat excesul de pământ de pe fragmentele ceramice. În primă etapă au fost aplicate tampoane cu apă în vederea umezirii solului apoi acesta a fost îndepărtat treptat, curățarea realizându-se puțin câte puțin cu ajutorul bisturiului. Operațiile se repetă, cu răbdare, până la eliminarea solului. În nici un caz fragmentele ceramice nu se imersează în apă având, ca scop înmuierea solul, deoarece există pericolul desfacerii fragmentelor ceramice în fragmente mai mici. Desfacerea în fragmente mai mici poate fi determinată în acest caz de o ardere insuficientă sau de presiunea solului de zacere.

În etapa imediat următoare fragmentele ceramice au fost spălate în apă curentă, unul câte unul, pentru a observa cum reacționează acestea la spălare, spălarea cu apă fiind cel mai eficient mod de curățare și îndepărtare a depunerilor de sol. Spărtura a fost spălată cu periuța în vederea eliminării tuturor depunerilor de sol, iar suprafața fragmentelor și a obiectelor a fost spălată cu ajutorul buretului hidrofîl având ca principal scop curățarea adecvată și atentă a fragmentelor. Buretele a fost clătit frecvent pentru a preveni construirea de particule abrazive, particule care puteau conduce la zgărierea vasului. Eliminarea tuturor depunerilor de sol de pe canturile fragmentelor a condus la o îmbinare cât mai corectă a acestora.

Asamblarea vasului s-a făcut începând de la baza vasului, dar fragmentele lipsă de la bază au îngreunat ridicarea obișnuită a vasului. Astfel, fragmentele au fost grupate câte două sau mai multe în funcție de numărul și mărimea fragmentelor, precum și de dimensiunea spațiilor lipsă, până la asamblarea totală a vasului, folosindu-se ca adeziv poliacetat de vinil fără plastifiant. Pentru o fixare potrivită, fragmentele au fost susținute cu ajutorul unor bucăți de bandă adezivă dispuse perpendicular pe margine, pe ambele părți ale fragmentelor.

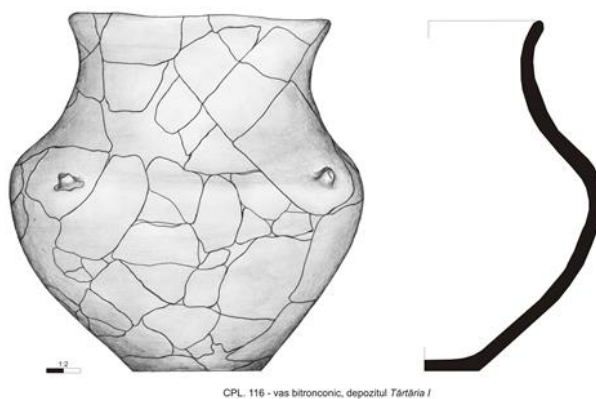
Dificultatea ridicării vasului a constat în faptul că acesta era deformat din cauza conținutului său (un număr foarte mare de obiecte de bronz și fier) și a condițiilor de zacere. Astfel, fragmentele au fost aduse unele către celelalte puțin câte puțin, până la îmbinarea lor cât mai exactă.

Completarea lacunelor cu ghips a fost realizată progresiv pe măsură ce vasul era ridicat, motivul fiind lipsa unor fragmente esențiale care puteau susține greutatea blocurilor de fragmente. Pentru realizarea completării cu ghips s-au folosit mulaje mobile din ceară de modelaj, poziționate în interiorul vasului, turnarea ghipsului realizându-se astfel pe la exterior. Pentru finisare au fost folosite materiale abrazive de diferite granulații.

În vederea integrării cromatice s-a folosit culori tempera de apă, într-un ton neutru, mai deschis la culoare, în acord cu cromatica originalului.

Fig. 2: Vas bitronconic cu proeminențe (MNIR, nr. inv. pr. TPTv 8684) după restaurare

CPL. 116 - vas bitronconic, depozitul Târtăria I

Fig. 3: Vas bitronconic cu proeminențe (MNIR, nr. inv. pr. TPTv 8684) restaurat – desen (autor: Luciana Rumeș-Irimuș)³

³ Mulțumesc pe această cale Lucianei Rumeș-Irimuș pentru desenul realizat.

Bibliografie:

Constantin Aparaschivei, Considerații cu privire la restaurarea unei amfore aparținând culturii Cucuteni în *Acta Moldaviae Septentrionalis IX*, 2010, p. 294.

Corina Borș, Luciana Irimuș, V. Rumeș, S. Dobrotă, C. Rișcuța, Tărtăria – Podu Tărtăriei vest/ Valea Rea (Autostrada A1, lot 1, sit 7 – km 14+100–14+540) – Raport de cercetare arheologică preventivă, în vol. *Cronica Cercetărilor Arheologice din România – campania 2012*, Editura INP, București, 2013, nr. 138, p. 232–234.

Corina Borș, Luciana Irimuș, V. Rumeș, S. Dobrotă, C. Rișcuța, Un nou sit de tip Basarabi. Raport arheologic preliminar asupra cercetărilor arheologice preventive la Tărtăria–Podu Tărtăriei vest (campania 2012), în *Cercetări Arheologice*, 20, 2013 (2014), p. 9-102.

Silvia Galea, Muzeul Național Brukenthal Sibiu, Restaurarea unor vase care aparțin Culturii Starčevo-Criș, descoperite la Cristian, județul Sibiu în *Sargetia, Acta Musei Devensis (S.N)*, VI, 2013, p. 527-534, Deva.

Victoria L. Oakley and Kamal K. Jain, *Essentials in the care and conservation of historical ceramic objects*, London, Archetype Publication, 2002.

Scărlătescu Cristina Daniela, Specific restoration problems of vessels from the Starčevo-Criș culture, Brukenthal. *Acta Musei*, VII. 4, 2012, p 761-767.

Teodor Ligia Otilia, Piese ceramice provenite din săpăturile arheologice de la Vorniceni-Botoșani în *Buletinul Centrului de Restaurare Conservare Iași*, anul X, nr. 1/2012, p. 63-73.

Teodor Ligia Otilia, Centrul de Cercetare și Restaurare – Conservare a Patrimoniului Cultural, Complexul Muzeal Național „Moldova”, Iași, *Metodologia de re-restaurare a unei piese arheologice din sticlă în Sargetia, Acta Musei Devensis (S.N)*, VI, 2014, p. 467-473, Deva.